

PHỎNG VẤN SÂU

Người phỏng vấn: TS.Lưu Bích Ngọc

Người trả lời: Trần Văn Thân

Địa điểm: Xã Yên Hòa, Đức Thọ, Hà Tĩnh

NỘI DUNG

H: Chắc là cháu xin phép nói chuyện với bác khoảng 1 tiếng về sinh hoạt của hộ gia đình mình thôi không có gì đâu. Vâng, bác thấy thế nào thì bác tả cho cháu nghe thôi, nấu rượu thế nào, trồng lúa thế nào? Bọn cháu muốn hỏi, thực ra là bọn cháu muốn xem xét các tác động của mưa bão, lũ tới đời sống của bà con và khi đó nói gì thì nói nhà nước có hỗ trợ gì thì hỗ trợ cuối cùng từng hộ gia đình tự phải lo chứ đúng không bác?

Đ: Vâng vâng

H: Thế nên cháu cũng muốn nghe kinh nghiệm của các bác khi bão lũ đến thì phòng tránh như thế nào? Vì thế cháu xin bác dành cho khoảng 1 tiếng thôi cháu xin được trao đổi. Gia đình nhà ta ở đây hai bác sống có anh chị nào ở đây sống cùng không ạ?

Đ: Không, chỉ còn hai vợ chồng thôi

H: Thế bác có mấy người con ạ?

Đ: 3 người con

H: Các anh chị đi đâu hết rồi?

Đ: Anh chị đi thoát ly cả rồi

H: Dạ, mọi người đi làm việc ở đâu hả bác?

Đ: Cháu gái đầu làm việc ở KonTum. Cháu gái thứ hai làm việc ở Nghệ An, còn cháu trai thứ ba làm việc ở Lâm Đồng, Bảo Lộc – Lâm Đồng/.

H: Thế thì toàn đi xa hết không ở nhà, ở tỉnh của mình? Con trai thứ ba thì đi Lâm Đồng?

Đ: Đi thủy điện Lâm Đồng

H: À, đi thủy điện? Đây là đi công nhân hay là đi đâu học các ngành?

Đ: Công nhân vận hành. Vâng ngày xưa cũng đi học cao đẳng điện vào vận hành máy ở trong đó. Đưa đầu thì học đại học tài chính ngân hàng, bây giờ đi làm kế toán của công ty xuất nhập khẩu cà phê

H: Ừ, nhưng mà sao vào tận đến Kon Tum bác?

Đ: Kon Tum là do nhiều nguyên nhân, thì ở trong đó có bà dì ở trong đó nên cháu nó vào nó học ở trong đó rồi ở trong đó luôn

H: Vâng, các anh chị đã lập gia đình chưa ạ?

Đ: Lập gia đình hết rồi

H: Cả ba đều có gia đình hết rồi? Và bây giờ ai ở đâu là ở đó, gia đình ở đó luôn?

Đ: Vâng

H: Thế thì các bác cũng nhàn quá rồi?

Đ: Chưa có nhàn đâu

H: Thế bây giờ phải lo gì nữa ạ?

Đ: Bây giờ cuộc sống nhà nông, thú thật với cháu còn có nhiều cái bộn bề lắm

H: Thế hai bác ở đây được mấy sào vườn, mấy sào ruộng và việc cấy trồng sản xuất của nhà ta là như thế nào ạ?

Đ: Nhà bác ở đây thì được một sào hai vườn. Nói chung trong cái đất mình ở được sào hai đấy, chứ còn ruộng ở ngoài đó hợp tác chia cho được 8 sào. Hàng năm hai vợ chồng cũng chăm chút làm ruộng, chăn thêm con bê, con nghé, con gà, cuộc sống đời thường có thể thôi

H: Vâng, bác có nấu rượu đúng không ạ?

Đ: Không, nấu rượu để sử dụng chứ không phải bán đâu

H: Vâng, ý là nấu rượu sử dụng ý?

Đ: Vâng

H: Ý là ta có nuôi lợn phải không ạ?

Đ: Không, không nuôi lợn, ngày xưa có nhưng bây giờ chả nuôi

H: À,

Đ: Bây giờ các con đi vắng còn hai vợ chồng, nói thú thật nấu rượu cũng vất vả nên là không nấu nữa

H: Thế bác nấu rượu để làm gì ạ?

Đ: Nấu lâu khi nào có công chuyện mình nấu một nồi để sử dụng thế thôi

H: Cho nhà sử dụng thôi? Một lần bác nấu một nồi khoảng bao nhiêu, lượng là bao nhiêu ạ?

Đ: Thường thường nấu một nồi 7 lít rượu

H: Và bao nhiêu cân gạo hả bác?

Đ: Khoảng 8 cân

H: Dạ 8 cân gạo, thế thì trước đây bác có hay nấu cái này không, bây giờ hay nấu thế bây giờ có hay nấu không?

Đ: Không, ngày xưa các cháu còn nhỏ còn có nấu để bán chứ bây giờ cũng lâu rồi, hơn chục năm không nấu bán nữa

H: Thu nhập từ rượu ngày xưa có được không bác?

Đ: Thu nhập từ rượu chủ yếu mình lấy cái bã để làm công tác chăn nuôi thôi chứ còn lại về rượu tất nhiên là có nhưng mà không đáng kể lắm

H: Vâng lúa nhà mình làm được mấy vụ và năng suất thì thế nào bác?

Đ: Lúa thường thường ở đây làm ổn định ở đây một năm 2 vụ, năng suất bình quân thì tính sào thì sào trung bộ nhà bác 1 sào được 2 tạ rưỡi thôi, 250kg về hè thu, à về đông xuân còn hè thu kém hơn, hè thu thu chừng 170kg/sào thôi

H: Đấy là mức trung bình đấy hả bác?

Đ: Đấy đấy hoàn toàn là mức trung bình của hộ sản xuất trên đầu sào như thế thôi

H: Thế thì khi bão lũ đến thì thường thường mình có giữ được mức độ như thế này không hay là mình có gặp thiệt hại gì không ạ?

Đ: Thường thường do cái bão lũ mùa đông xuân thì không bao giờ bị bão lũ cả, thường thường là mùa hè thu thường là bão lũ, nhưng mà do phương thức của nhà nước cho nên họ báo về hàng năm mình né tránh cái thiên tai, có năm mình cũng gặp phải thiên tai, nhưng cũng có năm thì cũng được. Cái đó phụ thuộc hoàn toàn vào thiên nhiên chứ nhà bác, nhà nước người ta cũng có hướng dẫn mình né tránh cái lũ lụt nhưng mà không né tránh nổi

H: Thường bác có thể cho cháu biết là nhà nước hướng dẫn thế nào về lũ lụt không ạ?

Đ: Nhà nước họ có kế hoạch định là khi mô miền trung nhà bác đấy á vào tháng 7, tháng 8, tháng 9 là cái mùa mưa lụt cho nên là tất cả những cái lúa mà sản xuất để né tránh người ta hướng cho mình làm, những cái lúa ngắn ngày để né tránh cái lũ lụt, thường là hay làm hè thu hơn đó

H: Như vậy là tháng 7 đến tháng 9 là lũ đúng không ạ hoặc là bão đúng không ạ? Lũ lụt hoặc là bão thì mình trồng lúa hè thu từ tháng nào đến tháng nào ạ?

Đ: Mình trồng chủ yếu vào tháng 5 thôi, lúa ngắn ngày trong chừng khoảng dài ngày nhất là 90 ngày, nếu mà để né tránh thiên tai, làm để nó ổn định thì mình được thu hoạch còn nếu như không may thiên tai nó trùng lặp mình né tránh mà không được thì phải lũ lụt

H: Trồng từ tháng 5, như vậy là từ tháng 5 nếu 90 ngày thì phải sang tháng 8 mới thu hoạch?

Đ: À đấy, tháng 8

H: Nhưng mà tháng 7 có bão có lụt về thì?

Đ: Hổng hết

H: Thế à?

Đ: Đấy, thường thường là hổng hết

H: Thường thường là có năm lúa gần chín ngoài đồng rồi thì bị bão bị lụt cho nên là những năm đó lụt dài ngày thì mình bị hổng hoàn toàn

H: Mấy năm nay à nhà nước ngoài thông báo cũng như là hướng dẫn bà con trồng lúa ngắn ngày theo cháu hiểu nhà nước ở đây là huyện đúng không ạ?

Đ: Vâng

H: Là HTX mình nói chung là như thế nhà nước, chính quyền còn thông báo cái gì cho người dân nữa không ạ?

Đ: Lịch thời vụ cho người dân biết

H: Thế ạ, lịch thời vụ đến từng hộ xã viên ạ? Cái lịch thời vụ là như thế nào, cháu chưa hiểu cái lịch thời vụ ở đây

Đ: Ừ, cái lịch thời vụ sản xuất ở đây như thế này, bác vừa nói là thường thường là mình gieo cấy vào tháng 5, tháng 6 cho kịp trước cái mùa mưa bão tới đấy, nói chung là lịch thời vụ hoàn toàn là do ban khuyến nông người ta chỉ đạo hoàn toàn chứ các hộ không được hoàn toàn độc lập sản xuất theo mùa vụ đấy. Nói chung quy định hoàn toàn theo ban quản lý lấy từ ban khuyến nông của huyện đem về hoàn toàn

H: Tất cả mọi người đều tuân thủ?

Đ: Không, tất cả đều phải thống nhất theo một lịch của nhà nước chứ không thể bất di bất dịch được

H: Tại sao lại thế ạ?

Đ: Vì đây quy định sản xuất ở đây là thường thường quê hương đây là cái điểm làm giống của tỉnh cho nên cái lịch thời vụ đều nhất nhất là phải triệt để chấp hành chứ không thể ai chống được. Không thể chống được vì thời vụ nó cũng đến thế thôi chứ không

H: Thế mình có được tham gia góp ý cho cái lịch thời vụ đấy không ạ?

Đ: Có chứ, thường thường cái lịch thời vụ đó người ta phải đem về tận thôn bản nếu như có yêu cầu là ai có yêu cầu sửa đổi lịch thời vụ đó thì mình cũng nêu lên ý kiến, nếu người ta cảm thấy đúng người ta sẽ chấp nhận mà mình né tránh không được thì người ta không chấp nhận

H: À, cũng được tham vấn ý kiến của bà con?

Đ: Tham vấn đầy đủ, lấy ý kiến từ người xã viên đi lên

H: Thế mỗi lần như thế là mình họp ở HTX ạ?

Đ: Vâng. Họp ở thôn. Cán bộ khuyến nông người ta về người ta chỉ đạo mình toàn phần, người ta hướng dẫn cách làm, cách mùa vụ

H: Thế ngoài cái phần thông báo của nhà nước, của chính quyền như thế là bữa nay phải thực hiện theo mùa vụ, bữa nay rất có thể có bão, có lũ thì như nhà bác còn có những kinh nghiệm nào hay là có những nguồn thông tin nào, những thông tin nào mà bác biết sắp có bão, có lũ mà không phải từ nhà nước không

Đ: Tất cả từ những kinh nghiệm của cụ truyền, của cái ngày xưa để lại thường là những năm lúc nào có mưa lụt bão, cũng có chút chút kinh nghiệm nhưng gần như không chính xác được đâu.

H: Vâng, cụ thể đấy là những kinh nghiệm nào ạ? Cháu muốn nghe được không ạ? Bác kể cho cháu với?

Đ: Kinh nghiệm, thường thường người ta bảo cây cỏ gà mà thường thường vào tháng 5 ấy nó biểu hiện lên cái đợt trắng hết là cái năm đó sẽ có mưa bão, nhiều

H: Cây cỏ gà, vâng. Tháng 5 mà lên đọt trắng ạ?

Đ: Vâng

H: Thì năm đấy sẽ có làm sao ạ?

Đ: Thì năm đó sẽ có lũ, lụt

H: Lụt lớn hay lụt nhỏ ạ?

Đ: Có lụt thôi chứ lụt nhỏ thì chưa có kinh nghiệm lắm. Nếu như lụt lớn thường thường ở đây cha ông ta cũng có những kinh nghiệm rằng là năm nào có những cái tổ của tổ ong ấy, tổ ong hay làm cao thì thường thường là có lụt lớn

H: Tổ ong nó làm cao ở đâu ạ? Tổ ong tưởng là nó nằm ở trên?

Đ: Trên cây đó thì sẽ có lụt lớn nếu mà làm thấp thì lụt nó bình thường

H: Vâng, còn kinh nghiệm gì nữa không bác?

Đ: Còn những kinh nghiệm gần như là chuẩn bị mưa thì biểu hiện của những cái cây cối, nó sẽ tháo cái đọt non lên á, cây cối trong vườn nó lên như cái mầm non lên đó là báo hiệu trời sắp mưa

H: Cây cối trong vườn cụ thể là cây nào ạ?

Đ: Cây chanh rồi cây chè những biểu hiện là nó ra búp non

H: Biểu hiện ra búp non chắc chắn là sắp mưa? Thế còn kinh nghiệm nào nữa không ạ, bác còn nhớ ông bà còn để lại kinh nghiệm nào nữa không ạ?

Đ: Ông bà thì để lại nhiều thứ kinh nghiệm chứ nhưng mà cũng có năm đúng, có năm không. Rồi những cái đúc rút thì nhiều nhưng mà bây giờ áp dụng theo khoa học chứ áp dụng theo tự nhiên có hiệu quả nhưng bây giờ cái thời vụ và tất cả mình theo cái thông báo của đài, ti vi, của địa phương biết chuẩn bị để né tránh thôi chứ thực tế kinh nghiệm thì cũng có, nhưng mà gần như mấy năm ni áp dụng cũng không thật là cụ thể lắm cho nên là áp dụng hoàn toàn theo phương thức đài báo thôi chứ, áp dụng theo tự nhiên gần như có nhưng ít hiệu nghiệm thôi, giờ nước biển biến đổi khí hậu nhiều quá

H: Vâng, áp dụng của tự nhiên thì?

Đ: Ít có hiệu quả hơn

H: Đấy là những cái dự báo hiệu nghiệm của thời tiết, đúng không ạ? Là có thể bão, có thể là lụt đến? Cháu mới nghe kinh nghiệm làm mưa thôi, có cái nào có thể trời hạn, trời nắng?

Đ: Trời hạn thì ngày xưa cha ông bảo mình là làm ruộng tháng 5 xem trăng rằm tháng 7 đấy

H: là như thế nào ạ?

Đ: Có nghĩa là năm nào mà tán nhiều, trăng khuyết có tán nhiều thì năm đó biểu hiện của hạn, làm ruộng tháng 5 thì xem trăng rằm tháng 7. Nếu mà trăng tròn trĩnh bình thường thì tốt, nhưng mà trăng có cái biểu hiện của là hạn hạn

H: Vâng, nếu như trăng nó tròn?

Đ: Bình thường, nếu mà sáng rõ bình thường thì năm đó là bình thường. Nếu mà trăng khuyết hoặc là có mây đen nhiều phủ xung quanh ánh trăng là năm đó báo hiệu năm đó là có hạn

H: Mây đen nhiều thì năm đó sẽ có hạn?

Đ: Ừ, đúng rồi

H: Vâng ạ, cháu rất là muốn nghe những kinh nghiệm như thế, bọn cháu cũng không biết mà, bọn cháu cũng đang muốn tổng hợp nó lại, ghi nhận nó lại. Những kinh nghiệm này là những kinh nghiệm chắc là ông bà truyền lại cho các bác thì ông bà có ghi chép lại gì không ạ hay là?

Đ: Không chỉ có truyền miệng với nhau trở thành như cái dân gian

H: Truyền miệng dân gian chứ các cụ không ghi chép lại?

Đ: Ừ

H: Thế bây giờ những cái kinh nghiệm đấy các bác có truyền lại cho thế hệ trẻ không?

Đ: Không, tất nhiên là nó sẽ có

H: Họ có quan tâm, họ có áp dụng không ạ? Có nghe không ạ?

Đ: Không, thường là lớp trẻ bây giờ rất chú tâm đến cái phong tục đó vì những cái cổ truyền đó nhưng mà khi này tôi vừa nói đấy áp dụng dần dần nó ít có hiệu nghiệm hơn. Thiên nhiên biến đổi quá nhiều giờ mình cũng không hiệu nghiệm chính xác được

H: Ví dụ như không chính xác, như cháu hiểu là thanh niên họ có quan tâm không, thanh niên bây giờ họ có thực sự quan tâm đến kinh nghiệm của ông bà trước đây?

Đ: Có chứ, thanh niên bây giờ thú thật là thanh niên đi ra thoát ly thôi chứ ở nhà thì gần như đều phải áp dụng

H: Trong đấy là dự báo trời mưa, trời nắng. Ngoài kinh nghiệm biết bữa nay trời nắng, trời mưa ra thì những kinh nghiệm đấy bác áp dụng vào trong sản xuất của bác như thế nào

Đ: Có chứ

H: Vâng, cháu muốn nghe cái kinh nghiệm của bác khi bác áp dụng cũng căn cứ vào trong trời nắng, trời mưa bác áp dụng thế nào vào làm vườn này, áp dụng như thế nào khi làm ruộng này, áp dụng như thế nào khi nấu rượu?

Đ: áp dụng thực tế làm trên cánh đồng sản xuất thì thực tế mà nói là mình không phải là mình áp dụng mà thực tế bây giờ ban chỉ đạo sản xuất đó họ áp dụng cả khoa học, cả tự nhiên cho nên tất cả họ cho mình cả cái lịch sản xuất cụ thể họ ấy đấy, khi này bác vừa nói đấy

H: HTX ban khuyến nông cho?

Đ: Người ta áp dụng cả khoa học, áp dụng cả môi trường tự nhiên này đúc kết để cố gắng né tránh đi biến đổi khí hậu

H: Nhưng cái đấy chỉ cho lịch thôi?

Đ: Vâng, vâng

H: Chỉ có lịch thời vụ thôi, lịch nông vụ thôi, thế còn lại ví dụ như cấy trồng, bờ vùng bờ thửa, tưới tiêu thì bác có áp dụng những cái kinh nghiệm của các bác trong những cái đó không và bác áp dụng như thế nào?

Đ: Không, bây giờ cấy cày với tưới tiêu nói thật với cô bây giờ chủ động hoàn toàn thủy nông thôi, bản thân từng hộ không tự tưới tiêu bất cứ một cái chỗ nào được cả. Bây giờ hoàn toàn phụ thuộc vào đơn vị thủy nông người ta tưới tiêu, chủ động 100% mình không phải lo cái đó nữa rồi, đấy

H: Thế còn cấy trồng ạ?

Đ: Cấy trồng thì mình đang còn cấy trồng bằng thủ công, mình áp dụng cái phương thức kỹ thuật của ban khuyến nông nhưng mình cố gắng thực hiện theo phương thức cấy nhỏ, cấy nông tay để lúa đẻ nhiều có năng suất cao, cái đó đều phải áp dụng hết á

H: Nghĩa là cũng vẫn phải theo kỹ thuật của khuyến nông hướng dẫn chứ không áp dụng, không vận dụng những kiến thức dân gian vào trong công việc ạ?

Đ: Nói thú thật với cô nói bây giờ áp dụng dân gian là không hiệu quả đâu, bây giờ hoàn toàn theo kỹ thuật nhất định chăm bón thật sự chứ còn áp dụng làm nông cực khó né tránh lắm, theo kinh nghiệm người xưa thì bây giờ là mới nên bây giờ là không áp dụng được phương thức lúa cũ

H: Vì mình đã đổi giống mới rồi đúng không ạ? Giống mới nó có đặc điểm gì ạ? Cái gì là điểm lợi mà người dân mình lại dùng ạ?

Đ: Cái giống mới này nó đẻ khỏe, năng suất cao so với những cái giống cũ ngày xưa cho nên gần như giống cũ thật sự không có nữa, không thể có nữa chứ không phải là không có nữa

H: Tại vì cái gì tốt hơn thì mình nên dùng chứ đúng không bác?

Đ: Ừ đấy

H: Hình như là còn ngần ngại nữa đúng không bác?

Đ: Ngần ngại, năng suất cao, chăm bón dễ dàng hơn

H: À, chăm bón lại dễ dàng hơn ạ? Sao cháu thấy nhiều bà con bảo là phải đầu tư nhiều tiền hơn cho nó?

Đ: Đầu tư nhiều tiền thú thật với cô là nhà nông cô phải hiểu chắc chắn rằng nếu không có đầu tư thì không có năng suất, đó chắc chắn chứ không phải là có thể nữa, đúng không

H: Vâng, đúng ạ? Thế còn trong vườn tược này này bác có căn cứ vào những kinh nghiệm của mưa nắng, linh nghiệm của nhìn trời, nhìn đất như thế để làm vườn không?

Đ: Có chứ

H: Vâng, bác thử mô tả cho cháu?

Đ: Thường thường bác làm vườn biểu hiện cái mùa hè khi nào có cái dáng vàng đấy, bình thường người ta nói dáng vàng thì gió, dáng đỏ thì mưa, cái đó thì thật sự là hiệu nghiệm đấy cô nư

H: Vâng, nếu lúc đấy bác nhìn thấy dáng vàng và dáng đỏ thì bác áp dụng như thế nào vào làm vườn nhà mình?

Đ: Cái đó thường thường là dáng vàng, dáng đỏ. Dáng vàng thì gió, dáng đỏ thì mưa ví dụ thường thường dáng đó thì mình quy hoạch cái sản xuất và cái gì đó để tránh theo kinh nghiệm cổ truyền ngày xưa

H: Cháu muốn nghe một ví dụ cụ thể bác trồng cây gì mà bác thấy dáng như thế là trồng được, cháu muốn nghe cái kinh nghiệm đấy ạ?

Đ: Kinh nghiệm kiểu như của nhà bác bây giờ vườn làm rau chẳng hạn nhá, mình làm đất xong xuôi rồi nhưng mà mình thấy có cái dáng đỏ, dáng vàng, hai cái dáng đó biểu hiện lên mình chưa gieo, mình phải dừng gieo hạt lại không phải là

H: Ví dụ hạt gì đấy bác? Bất kể rau gì à?

Đ: Ừ, rau cải, rau các loại. Nói chung là rau các loại

H: Mặc dù mình đã làm đất rồi?

Đ: Đã làm đất nhưng có những cái biểu hiện đó lên thì chắc chắn, chắc chắn chứ không phải là có thể được là sẽ có mưa hay có gió thế nào đấy, biểu hiện của cái dáng trời đấy.

H: Thường nó vào buổi chiều đúng không ạ?

Đ: Vâng, vâng, Buổi chiều thường thường cái dáng đó xuất hiện đến chiều tối, sáng mai cũng có

H: Hoặc là sáng tối?

Đ: Sáng sớm, tối hai cái biểu hiện đó

H: Thì tạm ngừng gieo không làm nữa?

Đ: Để né tránh cái thiệt hại thôi

H: Thế thời tiết biểu hiện như thế nào bác sẽ tiến hành gieo hạt?

Đ: Nếu như thời tiết mình nhìn trời nhìn đất có vẻ là trời quang mây tạnh, thì thời tiết chắc chắn sẽ ổn định được. Trời quang mây tạnh, thuận tiện thì mình bắt đầu gieo trồng

H: Trong chăn nuôi thì thế nào ạ? Trong chăn nuôi hoặc trong nấu rượu bác có cần phải căn cứ thời tiết không, bởi vì nó có ủ men, nó có thể nọ thế kia, bác có cần phải căn cứ vào thời tiết không?

Đ: Nấu rượu, thường khi nấu rượu thì thú thật với cô, nấu rượu thường bị cái gió Lào đấy, gió Lào lên nấu rượu không được, thế thôi

H: Thế khi nào bác thấy dự báo là có gió Lào?

Đ: Cái gió Lào thì thường thường là tháng 5, tháng 6. Ở đây mùa tháng 7 là có gió Lào, gió Lào thì

H: Nó có dấu hiệu nào báo trước không ạ?

Đ: À, dấu hiệu báo trước cái gió Lào thường thường ở đây gọi là lâm râm, gọi là mây nhẹ nó nhiều, mây nhẹ bay lất phất nhiều thường thường là hay có gió Lào

H: Mây mà hơi nhẹ nhẹ, trời mà hơi sáng sáng trong trong thì là?

Đ: Dấu hiệu đá

H: Thì có thể có gió Lào về?

Đ: Trời có vẻ lên mây nhiều mát mẻ, râm cả ngày thì chắc chắn sẽ có năm nóng, đó là mùa tháng 5, tháng 6 đấy chứ bình thường không có đâu, vì mùa năm nắng gió Lào ở đây thường là biểu hiện lên tháng 6, tháng 7, tháng 8, ba cái tháng theo mùa hè ví dụ như lúc này bác nói đấy

H: Vâng, mà gió Lào về là bác không ủ rượu được?

Đ: Ừ

H: Men nó không lên à bác?

Đ: Nó bị chua hết?

H: Thế còn chăn nuôi ạ, nuôi trâu, nuôi bò thì bác áp dụng những kinh nghiệm nào để tránh cái thiệt hại cho trâu bò?

Đ: Nuôi trâu, nuôi bò thì thường là, thú thật với cô là trong lĩnh vực chăn nuôi á thì thường là những lúc nắng mưa mình cố gắng không cho trâu đi ăn ở ngoài đồng để tránh các bệnh tự nhiên, lúc phát hiện ra thì cố gắng khắc phục thôi. Trời mà nắng quá thì mình cũng không đưa trâu bò ra đi ăn, trời mà mưa thì mình cũng cố gắng cho trâu bò nó về để tránh những biến đổi để nó xảy đến bệnh tật, né tránh

H: Vì xuất hiện nhiều bệnh ạ? Ví dụ như những hiện tượng dự báo là gió Lào là có lũ, lũ lụt, có ngập lụt thì bác áp dụng như thế nào vào chăn nuôi trâu bò?

Đ: Thì chăn nuôi trâu bò thường là thôn quê ở nhà bác đây thì thường là cứ mùa còn lúa thì còn chăn, nếu như mà không có lúa như hôm nay chẳng hạn đấy thì trâu bò thả đồng ở ngoài ruộng rồi thì tối hán về thôi

H: Nếu mà bão lụt thì bác đưa trâu bò đi đâu?

Đ: Bão lụt thì phải chăn trong giàn cho ăn cỏ khô, rơm rạ nấu thức ăn cho nó

H: Bão thì nhốt trong nhà thôi ạ?

Đ: Ừ

H: Ở đây đã có ngập lụt chưa ạ?

Đ: Đất nhà bác đây, bên ngoài nói chung là cái địa lý của nhà bác đây thực tế thì chưa lụt nhưng mà chung quanh xóm vẫn lụt nhiều rồi, còn như bác may mắn được ở cái chỗ cao hơn.

H: Nhà ở đây không bị lụt? Vâng, Thế khi mưa bão lớn về trong ba năm vừa qua nhà ta đã có mưa bão gì mà gây thiệt hại cho gia đình nhà mình chưa ạ?

Đ: Thiệt hại thì rau cỏ và mùa màng, lúa mà chứ không có cái chi mô. Ngập lúa lúa lên ngồng này, rồi rau cỏ trong vườn phá hết, rồi mưa nhiều ngập úng, cây cối trong vườn nó cũng kém phát triển thì tự chết không phát triển được.

H: Như vậy là bị thiệt hại ngày đồng thời?

Đ: Cây cối trong vườn thì kém phát triển, bị lũ lụt phát triển bị vàng hết, hán nhiều nước quá cho nên là

H: Còn trong nhà nhà mình chưa bao giờ vật dụng là bị ngập cả?

Đ: Vì chưa vào được

H: Thế cái đất này là mình được chọn, bác mua ở đây hay là như thế nào?

Đ: Không, ở đây là xưa của cha ông, bây giờ cũng phải là của nhà bác, chẳng qua là bác tiếp bước ở trên cái mảnh đất này thôi, bao nhiêu đời ở cái mảnh đất này rồi chứ nhà bác không phải mua.

H: Hiện nay bác xây được cái mảnh đất này năm nào bác?

Đ: Xây cái nhà này từ năm 92

H: Vâng, khi bác xây bác có tính đến cái yếu tố nào để tránh bão lụt không tại vì đây là vùng miền trung? Vùng lũ thì bác tính những yếu tố nào phòng tránh bão lụt ở đây

Đ: Bão lụt mà thường ở đây người ta bây giờ ngày xưa nhà bác cũng làm bình thường thôi, bây giờ người ta cũng tránh người ta cũng không thích làm cao lắm, tại vì cao lắm thì cũng sợ ảnh hưởng bão. Người ta chủ yếu bây giờ phương thức khoa học bây giờ sắt thép nhiều, làm bê tông nhiều để né tránh chứ nhà bác làm cấp 4 thôi, nhà bác chủ yếu là làm thấp chứ không làm cao.

H: Tại sao lại không làm cao ạ?

Đ: Cao sợ gió bão ấy, nó vào nó phá mất

H: Ví dụ nhà là không làm cao quá? Thế nên nhà thì sao ạ?

Đ: Nên nhà thì thường thường là nên cao rồi, nhà thấp cũng được

H: Nhưng mà hồi đấy nền bác có tính đê lụt không?

Đ: Không, nhà bác đây gần như cái lụt là không dám chủ quan nếu có đê giằng cho nó bền vững chứ đất đây lụt là không bao giờ có.. Nếu mà đê giằng chuẩn tại vì đất nhà bác là trong đê cho nên phương thức đê là nhà nước họ làm cũng có thể gọi là kiên cố rồi, cho nên vỡ đê có lẽ gần như không có, dám nói là gần như không có

H: Có chăng ở ngoài đồng có lũ, bị lụt thôi?

Đ: Chỉ có ở ngoài đồng thôi là bị có cái đê Đà Giang bên đó có một cái cống để thoát lũ nhưng mà nước ngoài đê mà to hơn thì buộc người ta phải đóng cống lại, còn nếu như mà nước nhỏ ở trong thì ở đây cũng sẽ không có lụt

H: Thế thì khi đóng cống, mở cống thì trong này nước có bị nhiễm mặn không ạ?

Đ: Không, ở đây nhiễm mặn là mùa tháng 6, tháng 7

H: Nhưng mà có cái hiện tượng đấy không hả bác?

Đ: Mùa lụt thì không bao giờ có

H: Mùa lụt là không bị nhiễm mặn, thế còn cuối tháng 6, tháng 7 thì bị nhiễm mặn?

Đ: Như này tôi nói năm nào mà cái gió Lào nhiều ấy nắng gọi là hạn thật sự đó là năm đó nhiễm mặn lên tới nhà bác đây luôn. Mà năm nào có gió mặn lên, nước mặn mà xâm nhập vào á thì năm đó sản xuất hoàn toàn gần như là thất bại hết

H: Thế ạ? Thường những năm như thế nào ạ? Trong mấy năm gần đây nước bác bị mặn ạ?

Đ: Không, bây giờ mặn theo nước thủy triều thôi, thường thì nó không lên lại cho nên nếu thủy triều lên người ta ngừng người ta không bơm nước mặn lên đâu.

H: À, như vậy là thủy nông người ta đã xác định rồi, nếu đo độ mặn thì người ta không bơm nước vào đồng nữa và bà con không phải quan tâm đến việc đấy cả vì có thủy nông lo rồi

Đ: Ừ, đấy nếu còn ngập cánh đồng thì lại không có

H: Họ thủy nông họ lo cho mình như vậy là khi nào ạ?

Đ: Nói chung cái thủy nông, thường thường cái ban thủy nông của huyện đó họ có máy đo độ mặn cho nên họ không dẫn lên ruộng nhà mình thế thôi, ruộng nhà mình đỡ thiệt hại

H: Mặn thì họ đóng cửa cống lại?

Đ: Đóng cửa cống lại không cho nước lên ruộng, cho nên là nước mặn không lên tới ruộng

H: thông thường thì mỗi khi bơm nước cấy cày thì thủy nông bơm nước đến ruộng nhà mình là như thế nào và bác có thấy phù hợp với gia đình nhà ta, bác có thấy hài lòng với cái việc tưới tiêu như thế của bên thủy nông không ạ?

Đ: Nói chung cái công tác tưới tiêu để lấy nước làm ruộng nói chung ở đây hoàn toàn ban thủy nông của huyện người ta ký hợp đồng với HTX cho nên cái nứ là chủ động 100% của thủy nông chứ cá nhân từng hộ không bao giờ phải lo đến nước nữa

H: Nhà mình thường, ví dụ có hiện tượng là vùng này bơm sớm, vùng kia thoát sớm hoặc là mình phải chờ rất lâu nước nó mới vào đến ruộng nhà mình không ạ?

Đ: Cái đó cũng có nhưng mà thường là thủy nông bây giờ là họ bố trí máy bơm ở nhiều công đoạn cho nên là cũng có, hạn hán bây giờ chủ động được cái việc tưới tiêu, tương đối chủ động thôi chứ cho nên mùa vụ không đáp ứng được

H: Ở cái thôn mình là tương đối chủ động được cái hạn hán lũ lụt?

Đ: Ừ đó chủ động được nước để sản xuất

H: Như vậy là như cháu hiểu cái thiệt hại là do lũ lụt, do bão lũ đến đây cũng không nhiều đúng không ạ?

Đ: Năm nào lũ lụt mà tới á, mà như khi này tôi nói ở mùa vụ mình né tránh mà không được ở gần như thiệt hại hoàn toàn

H: Cụ thể thì trong ba năm gần đây. Ba đến năm năm gần đây thì những năm nào bị như thế ạ?

Đ: Ba năm gần đây thì chỉ có cái hè...năm kia, năm 2011 hè thu cũng bị ngập úng hết

H: Vâng, năm 2011 của vụ hè thu đúng không ạ?

Đ: Vụ hè thu của năm 2011 là bị ngập úng hết

H: Thời gian ngập úng là bao nhiêu lâu ạ?

Đ: Thường thường nước ở đây như khi nãy tôi nói đấy, tại vì ở ngoài đê nước to cho nên nó hoàn toàn cái mức nước lũ nó tràn về cho nên mình không cụ thể được bao nhiêu lâu được cả là vì ở trong nhà bác là rốn lũ cho nên là phụ thuộc vào cái cống trên đê Đà Giang ở. Năm nào ngoài đê có nước người ta không đóng cống thì hấn thoát nhanh, nhanh chóng thì lũ lụt hấn cũng hạn chế hơn mà nếu như nước ngoài đê mà to hơn nhiều thì buộc người ta phải đóng cống. Đóng cống nước không đi đâu được thì nhà bác lũ lụt lâu hơn, hoàn toàn phụ thuộc vào cái thủy nông tưới tiêu

H: Thế thì ngập lụt ở trong xã thì sẽ lâu hơn?

Đ: Vâng

H: Thời gian lâu nhất năm 2011 kéo dài bao nhiêu ngày hả bác?

Đ: Khoảng 10 ngày, 10 – 15 ngày lụt hấn, ngập hoàn toàn là 20 ngày

H: Ngập hoàn toàn 20 ngày? Thế lúc đấy nhà bác, bà con đi lại bằng gì?

Đ: Cái đó là canh tác ngoài ruộng thôi chứ trên thực tế đường đi lại thì chưa ngập, thì vẫn lúa thôi

H: Trong nhà cửa thì không bị gì?

Đ: Ừ, không lụt, ngập cục bộ

H: Thế sau 20 ngày đấy thì thường thường thiệt hại là như thế nào trong cái cơn lũ ấy ạ?

Đ: Trong cơn lũ đấy thì thường thường là nếu như mùa vụ không thể né tránh được thì bị thiệt hại về cái lúa gần như là hoàn toàn

H: Vâng

Đ: Đấy, rồi rau màu để cho sản xuất hỗ trợ thêm về cái rau cỏ là bị hỏng hết. Năm nào lụt đến mà không né tránh mà không được thì năm đó sẽ thiệt hại hoàn toàn do cái lũ lụt

H: Thế còn chăn nuôi trong này của mình là không sao?

Đ: Vâng, chăn nuôi thì thường thường lũ lụt như chỗ nhà bác đây nước lụt thì không tới

H: Thế thì đối với cái mức độ như vậy chỉ bị ảnh hưởng ngoài đồng và ngoài vườn thôi còn ở trong nhà thì không nhiều lắm, đúng không ạ? Thế thì mỗi khi lụt ở ngoài đồng, ngoài đồng thì gia đình nhà ta phải có những cái chuẩn bị gì để ứng phó cho cái trận lụt như thế ạ?

Đ: Thì thường lũ lụt tới cả các phương thức chuẩn bị phòng chống lụt bão, gia đình thường là ổn định, chuẩn bị là lương thực, thực phẩm để đáp ứng với lũ lụt không đi lại được, về đối phó chuẩn bị bão. Thường thường thì khi đến mùa bão sau khi mình nghe tin sắp có cơn bão xong mình chuẩn bị né tránh, chuẩn bị phòng chống bão thế thôi. Cây cối trong vườn, cây cỏ thụ thì mình chặt cành, chuối trong vườn cũng sẽ cắt bớt lá để tránh thiệt hại

H: Nhà cửa bác có cần phải giằng cột nữa không ạ?

Đ: Nhà cửa thì mình thường đổ cát vào bao rồi mình bỏ lên để chống bão thế thôi

H: Những khi mà bão lớn đấy ạ thì gia đình nhà ta có nhận sự hỗ trợ ở những nơi khác không ạ?

Đ: Thường thường thì các năm lụt bão tới á thì cũng có các nguồn động viên của các quỹ hỗ trợ cho bà con, có năm thì được mấy cân gạo, năm nào có bão nhiều thì có chăn màn, của các đoàn hỗ trợ của thành phố hay của một tổ chức nào người ta về người ta quyên góp hỗ trợ cây trồng để sản xuất, như cay quýt, cây cam với cây bưởi rồi cây xoài những cái đó là người ta hỗ trợ mình để về khắc phục lại hậu quả lũ lụt ở trong vườn

H: Đấy là cũng thỉnh thoảng có gạo các thứ thì gia đình nhà mình, cá nhân gia đình nhà mình bác đã bao giờ nhận được cái hỗ trợ đấy chưa?

Đ: Có chứ, thường thì lụt bão năm nào, cụ thể là trong năm nay vừa rồi lụt bão gia đình cũng có được nhận hỗ trợ gạo của nhà nước trong cái lũ, bão vừa rồi nhà mình cũng được hỗ trợ gạo chứ

H: Mấy cân hả bác?

Đ: Gạo thì cũng được 2 cân thôi bởi vì nhân khẩu của nhà bác chỉ có 2 người thôi mà

H: Thế 2 cân thôi thì làm sao đủ cho các bác sống được mấy hôm?

Đ: Khi đó người ta hỗ trợ là gia đình mình tự có chuẩn bị chống bão lụt thôi, như khi này tôi vừa nói, sắp sửa có bão mình chuẩn bị lương thực thực phẩm để chống đỡ với bão vì ít nhất cũng 15 ngày mà cô

H: Gia đình chuẩn bị lương thực, thực phẩm trong vòng 15 ngày?

Đ: Vâng

H: Cụ thể là bác chuẩn bị những loại thực phẩm gì, cháu có thể biết được không ạ?

Đ: Đó là gạo, tương cà mắm muối. Cụ thể của nhà nông là tương cà, là mắm muối, đấy rồi là củi đốt. Thực phẩm thì mua nước mắm, cá khô để chuẩn bị đối phó với bão lụt thế thôi

H: Rau cỏ thì sao ạ?

Đ: Rau cỏ thì mình phải khắc phục là trong vườn, mình ra thu hoạch về để mình sử dụng thôi.

H: Nhà bác có tủ lạnh không ạ?

Đ: Cũng có

H: Nếu như vậy, giả sử như mình thu hoạch rau ngoài vườn để tủ lạnh ăn dần là được chứ gì ạ?

Đ: Vâng, vâng

H: Nhà ta có đủ rau ăn quanh năm không hay là có lúc nào các bác phải đi mua rau không?

Đ: Cũng gần như là đủ thôi

H: Hai bác không phải đi mua ở ngoài đúng không ạ?

Đ: toàn rau sạch, đặc biệt ở đây là rau sạch

H: Thế ngược lại nhà mình có bán được ít rau ra ngoài không ạ, bác gái có đi chợ bán được ít rau ra ngoài không?

Đ: Lâu lâu cũng đi bán nhưng mà bác lâu lâu cũng có rau đi bán, rau thơm các loại

H: Ở đây thì mình chỉ bán ở chợ của xã thôi đúng không ạ?

Đ: Vâng

H: Rau cỏ ở đây có rẻ không bác? Bao nhiêu tiền một mớ rau muống, bao nhiêu tiền một mớ rau thơm bác có biết không?

Đ: Một mớ rau thơm thì bây giờ 1000đ/mớ

H: Đất thế ạ?

Đ: Ờ, 1000đ/mớ tý

H: Cháu mua ở trên Hà Nội cũng phải 1000đ/mớ?

Đ: Đấy, rồi rau cải hiện tại 4000đ/mớ tùy thuộc

H: Thời điểm này ấy ạ?

Đ: Thời điểm này cao nhất của rau cỏ đấy

H: Trong năm là thời điểm bão lụt là căng thẳng nhất đúng không ạ?

Đ: Là căng thẳng nhất về rau cỏ, đặc biệt là năm nay gần như là rau cỏ đặc biệt hiếm luôn bởi vì mưa gần như quá nhiều luôn

H: Thế ạ?

Đ: Vâng

H: Năm nay khác thường hơn so với năm trước hả bác?

Đ: Ừ đấy, năm nay đặc biệt là mưa quá nhiều, không mưa to lắm nhưng mà mưa quá nhiều, gần như là mưa cả tháng luôn cô ạ

H: Thế bác không tìm cách che chắn cho rau để mình vẫn có thể trồng rau được với thời tiết mưa đấy, thời tiết mưa nhiều nhưng mà nó mưa nhỏ?

Đ: Cái đặc thù của chỗ nhà bác đây là đất thịt chứ không phải là đất pha cát luôn. Nên đất thịt thú thật với cô là hong cho thật kho cái đất thịt này cũng không phải là chuyện dễ, đấy. thời tiết không ủng hộ thì khó khắc phục lắm

H: Đất thịt thì nó cứ ngấm đúng không, nếu mà ngấm thì không che chắn được?

Đ: Ừ đấy

H: Như vậy gieo theo cháu hiểu là nó bị thối đúng không ạ?

Đ: Vâng, đấy

H: các hộ xung quanh đây có cái thổ nhượng các hoạt động xung quanh đây có giống của nhà bác không?

Đ: Cái thổ nhượng hẳn gần như giống nhau hết

H: quanh đây còn có hộ khó khăn, hộ nghèo không ạ?

Đ: 1 hộ

H: Quanh đây chỉ có 1 hộ thôi ạ? Khi mà bão và lụt đến thì các bác hỗ trợ nhau như thế nào trong phòng chống bão của cái xóm mình đây này?

Đ: Thường thường trong xóm nhà tôi đây, năm lũ lụt hay bão tới thì như tôi chẳng hạn năm nào mà lụt to các hộ xung quanh người ta đem trâu bò người ta đến người ta gửi hộ là vì nhà bác cũng ưu tiên hơn bà con bởi vì hơi cao hơn, cho nên là người ta đem trâu bò, lợn gà tới người ta gửi. Rồi nhà nào không may mà lũ lụt đến bà con lối xóm chung nhau giúp hỗ trợ nhau lúc cái thiệt hại

H: Hỗ trợ nhau bưng kê tài sản? Nếu mà lũ lụt ở ngoài đường kia các bác đi lại như thế nào?

Đ: Lụt ở ngoài đường kia thì thường thường ở đây thì đặc thù khi này bác có nói với cháu đây, đặc thù ở đây là trong đê cho nên là những cái tuyến đường hiện nay, giao thông đi lại người ta cũng làm lên tương đối cao rồi cho nên lụt thì cũng lụt vừa thôi, năm nào mà lụt cao nhất cỡ năm, sáu mươi phân, thú thật là bằng đi bộ thôi chứ còn năm 2010 đi bằng thuyền, rất ít đấy là lụt hết tất cả các đường giao thông cũng có. Nhưng mà cũng xấp xỉ vừa phải thôi. Đặc thù cái vùng này lại khác, ngoài sáng cô làm lại khác hơn nữa

H: Nghĩa là đi lại là hạn chế và chỉ đi bằng thuyền, đi bộ được chứ gì ạ? Vẫn đi bộ chứ không phải đi thuyền đúng không ạ?

Đ: Không phải đi thuyền vì là nó lụt vừa phải thôi

H: thế thì theo cháu hiểu không phải hàng năm mình không phải bưng đồ đi tránh lụt đúng không ạ?

Đ: Không, ở đây không phải tránh thiên tai, mình không phải chuyển đi chỗ khác, các thứ gửi ra đây không có

H: Như vậy là cả tránh bão cũng không có luôn?

Đ: Vâng

H: Bão là nhà nào ở nhà này thôi?

Đ: Vâng

H: Trong sản xuất gia đình nhà ta bác có liên doanh, liên kết với các hộ khác để cùng làm nữa không?

Đ: Như ở đây, trong cái vùng ở đây thường thường cái máy cắt lúa, máy đập đất rồi máy tuốt lúa gần như là xung quanh bà con lối xóm cứ chung nhau, cứ bốn năm nhà chung một máy để sản xuất cho nên là hỗ trợ nhau trong công tác làm đất rồi thu hoạch, nói chung là hỗ trợ nhau hết, chung nhau hôm nay gặt cho cô, hôm gặt cho tôi, hỗ trợ nhau như thế

H: Thế cái máy này mỗi nhà góp nhau bao nhiêu tiền để mua được cái máy này ạ?

Đ: À, bây giờ cái máy đập lúa mà mới thì thường thường bữa ni giá hình như là 28 triệu đờ, mua máy mới tinh đờ là 28 triệu

H: Mỗi nhà như nhà bác thì phải góp bao nhiêu tiền?

Đ: nhà bác thường thì mua cái máy cũ sử dụng rồi, mua lại, cái máy nhà bác mua không nhiều tiền đến như thế

H: vâng, cháu hiểu như thế nhưng mà gia đình nhà ta cộng với các gia đình khác góp bao nhiêu tiền?

Đ: Cứ khoảng 4 hộ, cứ thường thường là 3 triệu. Máy cày 3 triệu rồi là máy gặt 3 triệu. Máy gặt lúa nói là máy cắt cỏ của người ta mình về mình chế sang máy gặt chứ không phải là máy gặt chính thức, cái máy cắt cỏ đấy

H: Vâng, cháu hiểu, gọi là máy gặt lúa đấy?

Đ: Máy cắt cỏ đấy chế lại

H: Máy cắt cỏ chế lại thì thành máy gì?

Đ: Máy gặt đấy

H: máy gặt có cả máy gặt?

Đ: Vâng

H: Các hộ góp vào để mua đúng không ạ?

Đ: Vâng

H: cái phương thức đấy có phổ biến ở thôn mình không ạ?

Đ: gần như là áp dụng gần như là hết rồi, trừ những trường hợp quá khó khăn thôi chớ vì con cái đi hết rồi, người ta không sản xuất nữa. gần như là áp dụng hết

H: thế trong xã mình thì người dân có áp dụng phương thức này không ạ?

Đ: Vâng, nói chung bây giờ là gần là áp dụng cái phương thức đó hết, còn như hợp tác đây có cái máy gặt liên hoàn thôi đờ

H: À, thế à?

Đ: Vâng, cái máy gặt liên hoàn thì những cánh đồng màu cũng áp dụng, cánh đồng màu nhưng mà chủ yếu là máy gặt thủ công, máy thủ công máy cắt cỏ đấy người ta cũng tự làm chứ chưa phải thuê lắm.

H: HTX đầu tư cả máy đập liên hợp cơ ạ?

Đ: vâng, vâng

H: Mùa màng ấy ạ, khi mà thu hoạch lúa xong thì theo cháu biết là phải nộp cho HTX 20%. Bác có biết 20% đấy HTX làm công tác gì không ạ?

Đ: HTX thu 20% đó thì nằm trong cái sửa sang lại các thiết bị hạ tầng cơ sở của địa phương, cụ thể là mương máng đường trong xã hư hỏng rồi nhà cửa thiết bị nhà trẻ rồi hội trường thôn, tất cả những khoản đó. Còn còn nữa thì chắc chắn hợp tác để lại làm công tác dịch vụ mua phân bón về phục vụ cho đến tận hộ

H: Thế thì hiện nay các bác có hài lòng với cái hỗ trợ của HTX của chính quyền xã đối với hộ gia đình bác không?

Đ: Hài lòng chứ, tất cả những phương thức được đại đa số bà con đồng tình ủng hộ cái phương thức làm việc hiện nay của chính quyền

H: Bác có nhu cầu gì, bác mong muốn được hỗ trợ nếu mà khi có bão lũ đến hoặc là nắng hạn không ạ?

Đ: À, bác thì bác mong muốn hỗ trợ bây giờ là đầu tiên được nhà nước hỗ trợ, đầu tiên là khâu thủy lợi chống úng, tưới tiêu. Nói chung hai cái khoản đó, chống úng, tưới tiêu để cho bà con tạo ra cái năng suất cao hơn, đặc biệt là cái tưới tiêu, cái chống xâm nhập mặn. Những cái đấy hiện nay dân cũng rất muốn được nhà nước cùng hỗ trợ với dân sớm được làm công việc đó.

H: Bà con có cái kinh nghiệm dân gian nào để có thể tránh được xâm nhập mặn, chống được xâm nhập mặn không bác? Cháu gọi là ứng phó với xâm nhập mặn

Đ: Xâm nhập mặn, đối phó...Như khi này bác nói với cháu đấy đối phó hiện nay có cả hệ thống tưới tiêu của thủy nông hoàn toàn cho nên người ta có hệ thống đo ngập mặn. Lúc nào xâm nhập mặn lên tới nhà bác, người ta không dẫn nước lên ruộng chỉ có cách phòng chống nó chứ chả có cách chi được

H: Tưới tiêu là của thủy nông rồi nên là người dân không phải hoàn toàn phụ thuộc vào đấy. Liệu mình có sử dụng hệ thống tưới tiêu của người dân riêng không ạ?

Đ: Không, ở đây hệ thống tưới tiêu riêng là hoàn toàn không có

H: Ngoài cái nhu cầu là trong chống úng, tưới tiêu thì bác còn thấy có cái nhu cầu nào khác cho cá nhân hộ gia đình nữa không?

Đ: Cá nhân bác cũng mong muốn làm sao nhà nước hỗ trợ cái đó để gia đình có thể các gia đình thực hiện được những cái, xây dựng được đời sống kinh tế gia đình tốt hơn. Tất cả những cái hỗ trợ lúc này được thì nó hỗ trợ trong sản xuất được thuận tiện cho nên năng suất kinh tế cũng phù hợp hơn để đem cuộc sống của gia đình nó tiến bộ hơn.

H: Cháu muốn hỏi thế thì chuồng trại hiện nay bác nuôi bò, bác có tính xây chuồng, xây trại, sửa chuồng, sửa trại mà ứng phó với bão lũ không ạ?

Đ: Hiện nay thì nhà bác đang chăn nuôi gà với chăn nuôi trâu bò, chuồng trại nhà bác, bác xây chuồng, xây trại cả rồi nhưng mà thực tế thì đủ sức chống chọi với giông bão, có phương thức để chống đỡ thôi chứ không biết có chịu được nổi hay không nhưng vẫn có phương thức né tránh thôi

H: Cụ thể là bác làm thêm cái gì ạ?

Đ: Cụ thể là bác đi xây, lợp ngói lên, thường thường đến mưa bão thì chẳng chèo lại để tránh thiệt hại, do bão nó gây nên thôi

H: Công tác phòng chống bão lũ của bà con ở đây có hình thức nào để tự quản, cùng phối hợp với nhau hay ban phòng chống bão lũ của thôn, của xã thì bác thấy có hoạt động nào mà các anh chị làm có thể giúp bà con phòng tránh bão lũ ?

Đ: Thường là trong mùa mưa bão sắp tới thì chính quyền địa phương có một đơn vị để khi nào mà bão đến người ta có những điểm nào mà xung yếu thì người ta lấy cái lực lượng của chính quyền ra hỗ trợ dân những cái thiệt hại do trời mưa bão. Ngoài ra bà con lối xóm giúp đỡ nhau nếu như nhà nào không may bị thiệt hại tới thì bà con lối xóm giúp đỡ nhau để khắc phục những hậu quả đó

H: Nếu như giả sử có lụt thì lập tức chính quyền có hỗ trợ thêm người đến đây để giúp bà con ạ?

Đ: Vâng, vâng. Ngoài bà con lối xóm tự giúp nhau rồi thì chính quyền địa phương người ta có cái ban thì để phòng chống bão lụt, người ta trực tiếp đến hỗ trợ từng hộ mà người ta bị thiên tai

H: Các cái kinh nghiệm mà bác thấy rằng là trước đây ông bà để lại ấy là nhìn ráng trời này hoặc là nhìn cái cây cối thì bác thấy là, bác bảo là nó không được chính xác lắm. qua thời gian nó có thêm những kinh nghiệm mới hoặc là bác thấy có những kinh nghiệm biến chuyển để nó được phù hợp với cái hiện tượng khí hậu bây giờ không, bác thấy những kinh nghiệm thay đổi gì?

Đ: Nhiều cái kinh nghiệm mới như bác cũng chưa đúc rút ra được thực tế đâu nhưng mà thực tế những kinh nghiệm của cha ông để lại cũng gần như không thật sự hiệu nghiệm lắm nữa đặc biệt là cái mùa mưa bão. Gió bây giờ nó cũng thất thường cho nên những cái áp dụng, những cái đời sống để mà đi vào thì tự nhiên không thật sự hiệu nghiệm lắm ạ, như không

H: Khi mà bão lũ đến, bão và lụt các chị em phụ nữ, phụ nữ và trẻ em ở trong gia đình nhà ta, trong xóm ta có những khó khăn như thế nào ạ?

Đ: Thì thường thường những thiệt hại thì chị em phụ nữ, trẻ em như này tôi nói đấy, cái đặc thù khu vực này cũng chưa cần đến những cái thiệt hại đó nên gần như gia đình nào tự ổn định gia đình đó thôi chưa có gì là

H: Thế trẻ em vẫn đi học được bình thường ạ, khi có lụt, có bão trẻ em vẫn đi học bình thường ạ?

Đ: Nếu năm nào mà lụt to ấy nhà trường tổ chức nghỉ thì trẻ em nghỉ chứ việc đi lại cho các em đặc biệt vùng này chưa có ảnh hưởng gì lắm. Cái vùng ngoài thì có đó, đặc thù ở cái vùng như cô đang ngồi đây việc đi lại của các em vẫn bình thường. Ngành giáo dục quản lý rất chặt kể cả thời gian, thời tiết có thông báo cho các nhà trường nghỉ là phải nghỉ

H: Có nghĩa là việc đi lại có khó khăn một chút nhưng các cháu vẫn đi học bình thường. Phụ nữ thì có vấn đề gì không ạ?

Đ: Phụ nữ thì cũng không có vì là đặc thù ở đây là nói là mưa lụt thôi chứ còn cũng ít khi là lụt sâu cho nên là công tác đi lại thì ảnh hưởng đến sức khỏe của chị em cũng đang bình thường chứ không có cái biểu hiện chi lớn phải can thiệp cả

H: Như vậy là gia đình nhà ta sống ở đây được mấy đời rồi hả bác?

Đ: Cái đó thì thú thật với con là bác có biết, chắc là phải từ lâu lâu, phải nói là từ rất lâu thực tế mấy đời thì bác không nhớ lắm

H: Thế các gia đình, các xóm hình thành từ bao lâu rồi không?

Đ: Không, cái đó thì bác chịu rồi đó, từ muôn thuở

H: Thế các hộ gia đình có sự thay đổi gì không, có hộ chuyển đến, có hộ chuyển đi. Mọi người đến và đi như thế nào ạ?

Đ: Nói chung là các cư dân ở đây gần như đang ổn định cuộc sống bình thường nối tiếp thế hệ thôi chứ chuyển đi chuyển đến gần như là không có. Chỉ có chuyển tiếp các thế hệ ông bà, cha con, cháu cứ thế thôi chứ còn đi.. Có một số hộ đi vì con cái, họ bán nhà đi như con cái ở trong nam chẳng hạn, nói ngược trở lại thì những người xung quanh mua bán về đây.

KẾT THÚC PHÒNG VẤN!